

Методичні рекомендації щодо дистанційного навчання зарубіжної літератури

Головним завданням дистанційного навчання є розвиток творчих та інтелектуальних здібностей дитини за допомогою відкритого і вільного використання всіх освітніх ресурсів і програм, у тому числі, доступних в інтернеті.

Удосконалення змісту дистанційного навчання в сучасній школі зумовлено необхідністю адаптувати традиційний методичний інструментарій до нових умов і розробити специфічний, а також, організувати якісний процес навчання учнів з віддаленим доступом навчання та забезпечити реалізацію їх права як громадян України на здобуття освіти.

Для організації роботи на дистанції дуже важливий зв'язок з учнем. Тому до вчителя, який працює в системі дистанційного навчання, є певні вимоги:

- відповідати дуже швидко на листи;
- хвалити оперативність учнів;
- встановити чіткий графік спілкування в режимі онлайн і чітко його дотримуватися;
- створити атмосферу психологічного комфорту тощо.

Дистанційне навчання впроваджується за допомогою таких засобів:

- засоби надання навчального матеріалу учню;
- засоби контролю успішності учня;
- засоби консультації учня з учителем;
- засоби інтерактивної співпраці вчителя й учня;
- засоби для швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок.

Інструменти спілкування у дистанційному навчанні:

Електронна пошта – це стандартний сервіс Інтернету, що забезпечує передавання повідомлень, як у формі звичайних текстів, які в інших формах (програмах, графіці, звуках, відео).

Форум – найпоширеніша форма спілкування учнів і учителя у дистанційному навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Програмне забезпечення форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий. Наприклад, під час роботи малої групи учнів над проектом, створюються форуми для кожної окремої групи з метою спілкування під час проведення дослідження над вирішенням поставленого для даної групи завдання, потім – обговорення загальної проблеми проекту усіма учасниками навчального процесу (веб-конференція).

Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативного спілкування людей через Інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіовідеочат. Найбільш поширений текстовий чат. Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу. В освітніх цілях за необхідності можна організувати спілкування в чатах з носіями мови. Це реальна можливість мовної практики, яка проводиться у рамках запропонованої

для дискусії проблеми, сумісної проектної діяльності, обміну інформацією.

Відеоконференція – це конференція реального часу в on-line режимі. Вона проводиться у визначений день і в призначений час. Для якісного проведення відеоконференції, як і телеконференції, необхідна її чітка підготовка: створення програми, своєчасна інформація на сайті і розсилка за списком (виконує педагог-куратор). Відеоконференція – один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у «віддалених класах», коли учні і вчителі знаходяться на відстані. Отже, обговорення й прийняття рішень, дискусії, захист проектів відбуваються у режимі реального часу. Учитель і учні можуть бачити один одного, учитель має можливість супроводжувати лекцію наочним матеріалом.

Блог. Це форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. В Інтернет-курсі з мови технології блогу можна використовувати під час навчання у колективі. Наприклад, автор (один учень чи їх група) виконав певне завдання (твір, есе), яке розміщується на сайті свого мережевого щоденника (блогу), потім автор блогу дає можливість іншим студентам прочитати і прокоментувати розміщений матеріал.

Середовище Classroom дозволяє організувати онлайн навчання, використовуючи відео, текстову та графічну інформацію, різні додатки Google. Учитель має можливість контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання.

Сервіс ZOOM.US – дозволяє безкоштовно використовувати для проведення онлайн-занять. Його можливості:

- спільне використання екрану;
- проведення інтегративних вебінарів;
- робота з Google-диск, Dropbox і Box;
- групові чати для обміну текстом, зображеннями, аудіо і т. д.;
- відеозапис віртуальних зустрічей.

Соціальні мережі та Viber дозволяють створювати закриті групи, чати, обговорення тем, завдань, проблем, інформації. Наприклад, **Facebook** можна використовувати для отримання завдань студентами, проведення консультацій, взаємообміну довідковою інформацією, проходження тестів та іншим шляхом організації спільноти.

Дистанційне навчання може бути організовано в асинхронному (учасники взаємодіють між собою із затримкою в часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо) та синхронному (учасники одночасно перебувають у системі дистанційного навчання та беруть участь у вебінарах, відеоконференціях, семінарах, чатах тощо) режимах.

Асинхронний режим доречно використовувати під час організації «змішаного навчання», коли очні заняття поєднуються з самостійною роботою в дистанційному режимі. Під час карантину неможливість проведення очних занять ускладнює цей процес. Тому навіть під час запровадження асинхронного режиму вчителям слід продумати спосіб пояснення навчального матеріалу

учням (відеозаписи, опорні схеми, інтерактивні презентації тощо) та організацію зворотного зв'язку.

Варіанти організації дистанційного навчання учнів в асинхронному режимі:

1. Із використанням *електронної пошти*. Учитель надсилає учням на їх електронні скриньки навчальні матеріали та посилання на навчальні онлайн-ресурси, завдання; учні опрацьовують самостійно матеріали та виконують завдання, виконані завдання надсилають на електронну скриньку вчителю.
2. Із використанням *Диску Google* (Dropbox та інших хмарних сховищ). Учитель створює папку для учнів із навчальними матеріалами та завданнями, учні самостійно опрацьовують матеріали, виконують завдання та розміщують їх у тій же папці.
3. Із використанням *соціальних мереж/месенджерів*. Учитель створює групу в соціальній мережі/месенджері (Facebook, Viber, Telegram тощо) з обмеженим доступом, розміщує в групі навчальні матеріали та посилання на навчальні онлайн-ресурси, завдання. Також у групі можна проводити опитування учасників групи.
4. Із використанням *сайту/блогу/віртуальної дошки* тощо. Учитель розміщує навчальні матеріали та посилання на навчальні онлайн-ресурси, завдання для учнів на власному (шкільному) сайті або блозі, віртуальній дошці або інтерактивному плакаті (Padlet, Lino, ThingLink, Genial.ly тощо), учні самостійно опрацьовують матеріали, виконують завдання та надсилають їх на електронну пошту вчителя або прикріплюють у коментарях до посту, розміщують відповіді/посилання на виконані завдання на віртуальній дошці, відповіді в тестових системах тощо.

Варіанти організації дистанційного навчання учнів в синхронному режимі:

1. Використання *платформи дистанційного навчання* (Moodle, Google Classroom та інші). Учитель створює дистанційний курс (клас), реєструє учнів у курсі (або надає їм код приєднання до класу Google Classroom). У створеному дистанційному курсі вчитель розміщує текстові матеріали, презентації, відеозаписи, завдання, посилання на інші освітні ресурси. Учні ознайомлюються з навчальними матеріалами, виконують завдання та завантажують їх до системи дистанційного навчання. Учитель перевіряє, оцінює виконання завдань учнями, пише відповідні коментарі до робіт.
2. Застосування платформ дистанційного навчання є доречним для організації дистанційного та індивідуального навчання в закладах освіти і в асинхронному режимі.
3. Проведення *вебінарів, відеоконференцій* (BigBlueButton, Google Hangouts, YouTube та інші). Учитель створює обліковий запис у відповідному сервісі, планує трансляцію та надсилає посилання на заплановану трансляцію учням на електронні скриньки. Під час трансляції вчитель може демонструвати дошку, записувати, малювати на ній, надавати можливість дій учням (якщо це дозволяє сервіс).

4. Проведення *чатів* – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу через інтернет-месенджери, також можливість проведення чатів є в пошті Gmail. Найпоширенішими на сьогодні є Viber, Messenger, Telegram, WhatsApp.
5. Використання спільних документів Google (документів, презентацій, таблиць, малюнків тощо) дозволяє організувати роботу в режимі реального часу. Учні можуть як створювати документи разом (записувати відповіді, думки, записувати формули, створювати разом слайди тощо) так і коментувати їх. Цей інструмент можна використовувати як в асинхронному режимі, так і в синхронному.

Вивчення програмового матеріалу можна здійснювати так:

- оприлюднювати завдання для самостійної роботи учнів на сайті закладу освіти з методичними рекомендаціями щодо їх виконання;
- організовувати щоденне навчальне спілкування з учнями за допомогою своїх освітніх ресурсів (сайтів, блогів), а також здійснювати індивідуальну допомогу учням через Skype, Viber, WhatsApp тощо;
- розміщувати на Google Диску мультимедійні матеріали (презентації, відеоролики), які допоможуть учневі у вивченні зазначеної теми;
- надати учням перелік інтернет-джерел, які сприятимуть засвоєнню програмового матеріалу.

Для забезпечення дистанційного навчання, необхідні веб-ресурси навчальних дисциплін, які можуть містити:

- методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо;
- документи планування навчального процесу (навчально-тематичні плани, розклади уроків, послідовність вивчення тем);
- відео- та аудіозаписи уроків мови та літератури;
- мультимедійні матеріали;
- термінологічні словники;
- практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;
- віртуальні тренажери із методичними рекомендаціями щодо їх використання;
- пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою учителем;
- ігрові інтерактивні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх використання;
- електронні бібліотеки чи посилання на них;
- віртуальні екскурсії;
- бібліографії;
- інші ресурси навчального призначення.

При використанні мультимедійних презентацій, урахуйте, що вони обов'язково мають містити коментарі до запропонованих матеріалів. Пам'ятайте: те, що вчитель коментує усно на звичайному уроці, у дистанційному форматі педагог здійснює засобами письма. Для цілісного

сприймання навчального матеріалу зображення та його опис розміщуйте на одному слайді. Якщо слайди презентації супроводжують теоретичний матеріал, то їх розміщуйте поруч із текстом. Мотивуйте учнів до роботи фразами типу: «Уважно переглянь...», «Зверни увагу на ...», «Проаналізуй ...», «Виділи ...» тощо.

Плануючи перегляд фрагментів відео, враховуйте, що його тривалість не повинна перевищувати 2-5 хвилин. Також продумайте запитання та завдання до нього, які бажано розмістити перед лінком на цей фрагмент. Аудіофайли додайте за умов, якщо вони містять якісний запис озвученого художнього твору (чи його фрагменту) мовою оригіналу, у виконанні автора, професійного актора, елементи радіовистави тощо. Також будуть доречними зразки сучасних інтерпретацій (реміксові композиції, аудіоколажі у форматі музичних стилів тощо). Запитання та завдання до звукового файлу доцільно розмістити перед покликанням.

Доцільним у роботі вчителя є формування кейсів матеріалів із зарубіжної літератури. Наприклад, кейс за творчістю письменника складається з таких матеріалів:

- текст про життєвий і творчий шлях письменника та літературний диктант для перевірки знань;
- документальний фільм про митця та завдання до нього;
- віртуальна екскурсія до музею письменника;
- буктрейлер за екранізованим твором письменника;
- сторінки підручника з текстом художнього твору і критичний матеріал до нього;
- текст художнього твору, що вивчається (повністю);
- аудіоматеріали виразного читання уривку твору;
- тестові завдання «Перевір себе» на знання змісту твору;
- уривок екранізації твору й завдання до нього;
- система творчих завдань за художнім твором;
- різнорівнева контрольна робота за темою.

Усі завдання, які учні виконували вдома самостійно, потрібно проаналізувати та оцінити. Це дасть можливість побачити рівень засвоєння матеріалу, вивченого протягом карантину.

При цьому учителям слід пам'ятати, що:

- усі види контрольних робіт, визначених навчальною програмою, мають бути виконані;
- зміст програмового матеріалу, незважаючи на різні способи об'єднання тем, має бути відображений у календарно-тематичному плануванні та записах учителя у класному журналі;
- до класного журналу мають бути занесені лише ті уроки, що були фактично проведені;
- відкориговані календарно-тематичні плани необхідно погодити та затвердити в адміністрації закладу освіти.

Слід врахувати також і те, що учні мають не тільки опанувати зміст дисципліни, а передовсім набути необхідних для життя в суспільстві умінь і

навичок, важливих для всебічного розвитку особистості, її подальшого становлення, морального та професійного зростання. Звідси завдання вчителя літератури – *сформувати ключові й предметні компетентності учнів*.

Тому рекомендуємо запропонувати учням різнорівневі компетентісно орієнтовані завдання, де на першому рівні завдання *актуалізувальні*, на другому – *формувальні*, на третьому – *констатувальні* [6]. Ця типологія запропонована О. Дем'яненко і зумовлена етапами вивчення літературного твору. Завдання актуалізувального типу можна використовувати на етапах підготовки до сприйняття і безпосереднього читання тексту твору з метою активізації мотиваційних резервів учня, розвитку творчої уяви і фантазії, образного та асоціативного мислення (*наприклад, «Опрацюй запропоновані джерела інформації та представ Паоло Коельо своїм однокласникам. Не забудь про зв'язок з Україною, яка, як зауважував письменник, «уже написала книгу в його душі»*). Завдання формувального типу передбачено для використання на етапах підготовки й аналізу художнього твору. Мета їх упровадження – поглиблення читацького сприйняття художнього твору, розвиток логічного мислення, набуття практичних навичок використання теоретико-літературних понять у процесі роботи з текстом твору (*наприклад, «Прочитай п'єсу Моріса Метерлінка «Синій птах». Створи карту подорожі або колесо подорожі дітей лісоруба Тільтіля і Мітіля за чарівним Синім птахом. Довідка: колесо подорожі – маршрут подорожі головних дійових осіб на основі знання тексту*). Констатувальні завдання доцільно використовувати на підсумкових етапах роботи з літературними творами для узагальнення та систематизації вивченого. Вони значущі для виявлення рівня сформованості навичок творчої діяльності учнів у процесі вивчення навчальної теми (*наприклад, «На сьогодні у світі залишається критичною проблема насильства і, зокрема, булінгу – цькування та проявів агресії до особистості з метою її принизити. Ця проблема є центральною в оповіданні Мо Яня «Геній». Проте однокласникам генія вдалося подолати шлях від ненависті до поваги. Запропонуй поради щодо запобігання булінгу у твоїй школі й загалом»*)[5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» [Електронний ресурс]. Доступно : <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>. Дата звернення : 30.11.2020.
2. Богосвятська А.І. «Використання ІКТ (інформаційно-комунікативних технологій) у процесі викладання світової літератури», *Зарубіжна література в школах України*, 2012, № 2, с. 2-9.
3. Волошина Н.Й. «Перспективні педагогічні технології у практичній діяльності вчителя-філолога», *Зарубіжна література в школах України*, 2006, № 10, с. 2-3.
4. Гарна С.Ю. «Розвиток полікультурної особистості учня на уроках літератури засобами ІКТ», на III Міжнародному науково-методичному семінарі *Проблеми вивчення і викладання російської мови та літератури в полікультурному просторі XXI століття*, Луцьк, 2012, с. 423-429.

5. Гарна С.Ю. «Організація уроку зарубіжної літератури в системі дистанційного навчання школярів», у *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2017, №6, Том 62, с. 47-57.
6. Дем'яненко О.О. «Теорія і практика медіаосвіти. Світова література та медіа середовище», *Всесвітня література в школах України*, 2014, № 2, с. 12-14.
7. Жила С.О. «Сприймання літературних текстів у взаємозв'язках із суміжними видами мистецтв», у *Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць*, Вип. 3. Кам'янець-Подільський, Україна: Медобори-2006, 2009, с. 118-121.
8. Исаева Е.А. «То, что отвлекает от книги, надо сделать союзником в создании мотивации к чтению : О современном читателе и о возможностях использования медиатекста на уроке литературы», *Русская словесность в школах Украины*, 2013, № 6, с. 2-6.
9. Клименко Ж.В. «Тематичне оцінювання знань та вмінь учнів у запитаннях і відповідях», *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*, 2002, № 11, с. 2-5.
10. Ціко І.Г. «Медіадидактичний аспект формування етнокультурної компетентності учнів 5-7 класів у процесі вивчення зарубіжної літератури», *Науковий огляд*, 2015, № 5, с. 109-119.
11. Шуляр В.І. *Електронний конструктор уроку в планувальній діяльності суб'єктів літературної освіти*. Миколаїв, Україна: ОІППО, 2012, с. 84.

Методист із зарубіжної літератури
та мов національних меншин
навчально-методичного відділу
координації освітньої діяльності та
професійного розвитку Сумського ОІППО

Л.М. Чхайло